

PRAKSISOVERSIGT · EU-RET

Praksisoversigt over EU-konkurrenceret (TEUF art. 101-102 – EU-Domstolen)

Formålsbegrænsninger, misbrugsbegrebet og håndhævelse i EU-Domstolens praksis

Version 2 Opdateret 7. sep. 2026 67 afgørelser · 2009-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

EU-konkurrenceretten hviler på to forbud i traktaten: [artikel 101 TEUF](#) mod konkurrencebegrænsende aftaler, vedtagelser og samordnet praksis, og [artikel 102 TEUF](#) mod misbrug af en dominerende stilling. Denne oversigt kortlægger EU-Domstolens praksis fra 2015 og frem – appelsager mod Kommissionens afgørelser såvel som præjudicielle afgørelser fra nationale retter – og viser to gennemgående bevægelser: en stramning af, hvornår en aftale kan kvalificeres som en formålsbegrænsning uden virkningsanalyse, og en markant løsning af de strenge Bronner-kriterier, når dominerende virksomheder nægter adgang eller interoperabilitet på digitale platforme. Danske retters præjudicielle forelæggelser – navnlig Post Danmark I og II – har haft principiel betydning for hele EU's misbrugsret.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** En aftale kan kun kvalificeres som konkurrencebegrænsende »efter formål«, hvis den efter sit indhold, sine mål og sin retlige og økonomiske sammenhæng er tilstrækkeligt skadelig for konkurrencen – begrebet skal fortolkes indskrænkende.
- 02** Fortrolig udveksling af strategiske oplysninger om konkurrenters fremtidige priser på et koncentreret marked med adgangsbarrierer udgør i sig selv en formålsbegrænsning, uden at der kræves bevis for konkrete virkninger.
- 03** Producenter af generiske lægemidler er potentielle konkurrenter til originalproducenten, selv om et procespatent består – patentets gyldighedsformodning siger intet om udfaldet af en patenttvist.
- 04** Et patentforlig med omvendt betaling er en formålsbegrænsning, når værdioverførslen udelukkende skyldes parternes fælles forretningsmæssige interesse i ikke at konkurrere.
- 05** En sportssammenslutnings regler om forhåndsgodkendelse af konkurrerende turneringer har konkurrencebegrænsende formål, når de savner gennemsigtige, objektive, præcise og ikkediskriminerende kriterier.
- 06** AEC-testen er ikke en ufravigelig retlig betingelse for at fastslå misbrug – men når Kommissionen selv har foretaget analysen, skal Retten prøve virksomhedens indsigelser mod den.

- 07** Der gælder ingen de minimis-mærkbarhedstærskel efter artikel 102 TEUF; det er tilstrækkeligt, at den konkurrencebegrænsende virkning er sandsynlig og ikke rent hypotetisk.
- 08** Bronner-kriteriet om »absolut nødvendighed« gælder kun, hvor den dominerende virksomhed har udviklet infrastrukturen udelukkende til eget brug – ikke ved selvbegunstigelse, interoperabilitetsnægtelse eller fjernelse af offentligt finansieret infrastruktur.
- 09** Når en dominerende virksomhed allerede har åbnet sin platform for tredjeparter, kan nægtelse af interoperabilitet udgøre misbrug, og virksomheden kan have pligt til at udvikle den nødvendige tekniske model mod passende vederlag.
- 10** Selvbegunstigelse – kombinationen af at fremhæve egne ydelser og nedprioritere konkurrenternes – fraviger konkurrence på ydelser og kan udgøre selvstændigt misbrug.
- 11** Et moderselskab med 100 % af stemmerettighederne sidestilles med eneejer, og formodningen om afgørende indflydelse strider hverken mod uskyldsformodningen eller princippet om personligt ansvar.
- 12** Erstatningsansvaret efter artikel 101 TEUF påhviler »virksomheden« som økonomisk enhed, hvorfor både økonomisk kontinuitet og nedadgående datterselskabsansvar er omfattet.
- 13** Nationale forældelsesregler må ikke gøre det praktisk umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at kræve erstatning, og fristen kan først løbe, når skadelidte har de nødvendige oplysninger om overtrædelsen.
- 14** Ne bis in idem er ikke til hinder for parallelle sanktioner fra to medlemsstaters konkurrencemyndigheder, når den første afgørelse ikke konstaterede virkninger på den anden stats område.
- 15** Arbejdsrelaterede e-mails er beskyttet »kommunikation«, men forudgående domstolstilladelse er ikke en ubetinget betingelse for beslaglæggelse i forretningslokaler – det er derimod påkrævet for ansattes personlige mobiltelefoner og computere.
- 16** Nationale konkurrencemyndigheder kan efterfølgende prøve fusioner under tærskelværdierne efter artikel 102 TEUF, men blot en styrkelse af en dominerende stilling er ikke i sig selv misbrug.

§ 1 Retsgrundlaget: to forbud, ét decentralt håndhævelsessystem

[Artikel 101, stk. 1, TEUF](#) forbyder »alle aftaler mellem virksomheder, alle vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder og alle former for samordnet praksis, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, og som har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for det indre marked«. Bestemmelsen opregner fem eksempler – prisfastsættelse, produktionsbegrænsning, markedsopdeling, diskriminerende vilkår og koblingssalg. Aftaler i strid hermed er efter [artikel 101, stk. 2](#) uden retsvirkning, men kan fritages efter [artikel 101, stk. 3](#), hvis de bidrager til at forbedre produktionen eller fordelingen eller fremme den tekniske eller økonomiske udvikling, sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelene, ikke pålægger unødvendige begrænsninger og ikke udelukker konkurrencen for en væsentlig del af varerne.

[Artikel 102 TEUF](#) forbyder »en eller flere virksomheders misbrug af en dominerende stilling på det indre marked eller en væsentlig del heraf«, i den udstrækning samhandelen mellem medlemsstater herved kan påvirkes. I modsætning til artikel 101 findes der ingen fritagelsesbestemmelse – kun en mulighed for objektiv begrundelse udviklet i praksis.

De to forbud er direkte anvendelige og håndhæves decentralt. Efter [erstatningsdirektivets](#) betragtninger er artikel 101 og 102 TEUF »ufravigelige retsgrundsætninger«, og efter artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 1/2003 skal nationale myndigheder og domstole, når de anvender national konkurrenceret på adfærd, der kan påvirke samhandelen, tillige anvende traktatbestemmelserne. Med [ECN+-direktivet](#) er de nationale myndigheders uafhængighed, ressourcer og håndhævelsesbeføjelser harmoniseret, netop fordi manglende værktøjer ellers ville betyde, at »nogle virksomheder helt kan undgå håndhævelse af artikel 101 og 102 i TEUF«.

De danske parallelbestemmelser i [konkurrencelovens § 6, stk. 1](#) og [§ 11, stk. 1](#) er sprogligt næsten identiske med traktatens, og fritagelsesbetingelserne i [§ 8, stk. 1](#) gengiver artikel 101, stk. 3, ordret. [Vejledning om konkurrenceloven](#) formulerer forholdet præcist:

»Forbuddene svarer til konkurrencelovens forbud i § 6 og § 11, og de danske konkurrenceregler fortolkes i overensstemmelse med EU-traktaten og praksis fra EU-Domstolen.«

Denne oversigt behandler EU-Domstolens praksis. Rent danske sager efter konkurrencelovens §§ 6 og 11 behandles i [konkurrenceret](#).

LOV

[Konkurrenceloven § 6, stk. 1](#)[Konkurrenceloven § 8, stk. 1](#)[Konkurrenceloven § 11, stk. 1](#)[Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 101, stk. 1-3](#)[Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 102](#)

§ 2 Formålsbegrænsningen: den restriktive kerne i artikel 101

Sondringen mellem konkurrencebegrænsninger »efter formål« og »efter følge« er den mest konsekvensrige i artikel 101-praksis: konstateres et konkurrencebegrænsende formål, er der ingen pligt til at påvise virkninger. Domstolen har derfor gentagne gange understreget, at begrebet skal fortolkes **indskrænkende** og forbeholdes adfærd, der efter sin art er tilstrækkeligt skadelig for de normale konkurrencevilkår.

Vurderingen kræver en analyse af tre elementer: aftalens **indhold**, dens **retlige og økonomiske sammenhæng** og de **tilsigtede mål**. I [C-228/18](#) om en ungarsk interbankaftale om multilaterale interbankgebyrer (MIF) for Visa- og MasterCard-transaktioner fastslog Domstolen, at en konkurrencemyndighed godt kan bygge sin afgørelse på både et formåls- og et følgegrundlag samtidig, men at aftalen kun kan kvalificeres som formålsovertrædelse, hvis den ud fra ordlyd, formål og sammenhæng er tilstrækkelig skadelig – en vurdering, der påhvilede den nationale ret.

En konkurrenceklausul mellem en elleverandør og en detailkæde blev derimod kvalificeret som formålsbegrænsning i [C-331/21](#). Klausulen forbød Modelo Continente at indtræde på det portugisiske elmarked netop under den afgørende afslutning af liberaliseringen. Domstolen fandt, at detailkæden var **potentielt konkurrent**, at aftalen hverken var en vertikal aftale eller en agentaftale, og at klausulen ikke var en accessorisk begrænsning. Afgørende er, at forbrugerne faktisk opnåede rabatter – men det ændrede ikke kvalifikationen: klausulen var tilstrækkeligt skadelig, og konkrete virkninger behøvede ikke påvises.

Domstolen har samtidig korigeret Retten, når konkurrencefremmende virkninger ignoreres. I [C-883/19](#) om manipulation af Euribor-renten ophævede Domstolen delvist Rettens dom, fordi Retten havde anvendt et forkert kriterium for uskyldsformodningen i en »hybridprocedure« og havde udelukket hensyntagen til konkurrencefremmende virkninger ved bedømmelsen af det konkurrencebegrænsende formål. Trods fejlene nåede Domstolen efter egen prøvelse frem til, at Kommissionens overtrædelsesaftagelse var lovlig.

Hvor der ikke foreligger et formål, må virkninger påvises – men bevisskravet er moderat. I [C-606/23](#) om bilgarantiordninger fastslog Domstolen, at det er tilstrækkeligt at påvise **potentielle mærkbare virkninger**; myndigheden er ikke forpligtet til at bevise konkrete og reelle skader.

LOV	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 101, stk. 1	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Potentielle konkurrencebegrænsende virkninger ved bilgarantiordninger under artikel 101 TEUF	05.12.2024
	EU-Domstolen · Sondring mellem potentiel konkurrence og konkurrencebegrænsende formål på det liberaliserede elmarked (C-331/21)	26.10.2023
	EU-Domstolen · Hybridprocedurer, uskyldsformodning og konkurrencebegrænsende formål: EU-Domstolens dom i HSBC-kartelsagen (C-883/19 P)	12.01.2023
	EU-Domstolen · Karteller og betalingskort: Fortolkning af konkurrencebegrænsende formål og følge i interbankaftaler	02.04.2020

§ 3 Informationsudveksling som selvstændig formålsovertrædelse

Den vigtigste præcisering af formålsbegrebet i nyere praksis er [C-298/22](#) om portugisiske kreditinstitutters månedlige udveksling af oplysninger om rentespænd, risikovariabler og individualiserede produktionstal fra 2002 til 2013. Udvekslingen var »selvstændig« – den var ikke accessorisk til nogen anden aftale.

Domstolen tog udgangspunkt i uafhængighedskravet:

»[E]nhver erhvervsdrivende [skal] uafhængigt tage stilling til den politik, som den pågældende vil føre på det fælles marked, og bør desuden nære usikkerhed med hensyn til i det mindste tidspunktet for, omfanget af og fremgangsmåden i forbindelse med konkurrenternes fremtidige tilpasning af adfærden på markedet«

Oplysninger er **strategiske**, hvis de kan afsløre en deltagers fremtidige strategi vedrørende et konkurrenceparameter, og **fortrolige**, hvis de ikke allerede er kendt af alle markedsaktører. Konklusionen var kategorisk:

»En udveksling af oplysninger, der [...] tilrettelægges fortroligt, som vedrører kreditinstitutternes fremtidige hensigter med hensyn til rentespænd, og som tjener til at fastlægge den sats, der tilbydes deres kunder, [henhører] følgelig under en form for samordning mellem virksomheder, der af selve sin art skal anses for at være skadelig for de normale konkurrencevilkår og dermed for at have et konkurrencebegrænsende formål«

Markedsstrukturen var afgørende: de seks største deltagende institutter repræsenterede 83 % af de samlede bankaktiver, og der var adgangsbarrierer. Domstolen understregede, at risikoen for stiltiende samordning navnlig indtræder, når udvekslingen sker »mellem de væsentligste aktører på et oligopolistisk eller i hvert fald stærkt koncentreret marked«.

Tre forsvar blev afvist. Argumentet om, at oplysningerne alligevel ville blive offentliggjort i medfør af forbrugerretlige gennemsigtighedskrav, holdt ikke, når udvekslingen rakte ud over det lovpligtige eller skete

inden offentliggørelsen. Argumentet om, at udvekslingen blot lettende »benchmarking«, blev afvist som uforeneligt med, at der var tale om fortrolige fremtidige prishensigter. Og hyppigheden var uden betydning – **en enkelt kontakt kan fjerne strategisk usikkerhed**, og der kræves ikke bevis for, at adfærden faktisk blev påvirket.

Historisk illustrerer [Vejledning om konkurrenceloven](#) det samme mønster i den danske lokalbanksag, hvor banker på Sjælland og Møn udvekslede informationer om aktuel pris- og gebyrpolitik og herved opnåede »en konkurrencefordel, som ikke svarede til forholdene under normal konkurrence«.

LOV

[Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 101, stk. 1](#)

PRAKSIS

EU-Domstolen · Udveksling af strategiske oplysninger om rentespænd mellem kreditinstitutter udgør en konkurrencebegrænsning efter formål 29.07.2024

§ 4 Potentiel konkurrence og patentforlig i lægemiddelsektoren

Den danske originalproducent Lundbeck står i centrum for EU-Domstolens praksis om såkaldte »pay-for-delay«-aftaler. Ved [C-591/16](#) af 25. marts 2021 stadfæstede Domstolen Kommissionens bøde på ca. 93,8 mio. EUR for seks forligsaftaler indgået mellem januar og juni 2002 med Merck (GUK), Arrow, Alpharma og Ranbaxy om generisk citalopram. Aftalerne indebar betydelige omvendte betalinger – fra 500.000 USD i den danske Arrow-aftale til ca. 19,4 mio. EUR i GUK-aftalen for Det Forenede Kongerige – mod at generikaproducenterne holdt sig ude af markedet.

To retlige spørgsmål blev afgjort. For det første **potentiel konkurrence**:

»Den omstændighed, at der foreligger et patent, som beskytter fremstillingsprocessen for et aktivt stof, der ikke længere er patentbeskyttet, [kan] ikke som sådan – uanset gyldighedsformodningen knyttet til dette patent – betragtes som en uoverstigelig hindring, eftersom denne formodning med henblik på anvendelsen af artikel 101 TEUF og 102 TEUF intet siger om udfaldet af en eventuel twist om dette patents gyldighed«

Domstolen tilføjede, at potentiel konkurrence i lægemiddelsektoren kan udøves »længe inden udløbet af et patent«, fordi generikaproducenter forbereder markedsindtræden på forhånd. Manglende endelig markedsføringstilladelse er derfor ingen hindring, når de indledende skridt er taget.

For det andet **formålsbegrænsningen**:

»Der skal imidlertid anses at foreligge et »konkurrencebegrænsende formål«, når analysen af den pågældende forligsaftale viser, at de værdioverførsler, der er fastsat heri, udelukkende skyldes den omhandlede patenthavers og den angivelige patentkrænkernes forretningsmæssige interesse i ikke at konkurrere på ydelser«

Lundbecks argument om, at aftalerne lå inden for procespatenternes anvendelsesområde, blev afvist: patentet giver ret til at modsætte sig krænkelse, »men ikke retten til at indgå aftaler, hvormed reelle eller potentielle konkurrenter på markedet blev betalt for ikke at indtræde på markedet«. Domstolen afviste også, at der skulle udarbejdes et kontrafaktisk scenarie – det hører under virkningsanalysen, ikke formålsanalysen.

Samme dag forkastede Domstolen de parallelle appeller fra Ranbaxy/Sun Pharmaceutical i [C-586/16](#) (bøde 10,3 mio. EUR), fra Generics (UK) i [C-588/16](#) og fra Merck KGaA i [C-614/16](#) (bøde 21,4 mio. EUR).

I 2024 strammede Domstolen yderligere i Servier-komplekset. I [C-151/19](#) om Krka ophævede Domstolen Rettens annullation af Kommissionens bøde på 10 mio. EUR og fastslog, at Retten havde anvendt forkerte kriterier ved at kræve en »hermetisk« markedsopdeling og ved at lægge afgørende vægt på parternes **subjektive** opfattelse af patentets gyldighed frem for en objektiv vurdering af den økonomiske kontekst. Parallelt hermed ophævede Domstolen i [C-176/19](#) Rettens dom vedrørende både artikel 101 og 102 TEUF og hjemviste spørgsmålet om markedsafgrænsning.

LOV	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 101, stk. 1	
	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 102	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Patentforlig og markedsdeling: Domstolen præciserer grænserne for konkurrencebegrænsende aftaler i lægemiddelsektoren	27.06.2024
	EU-Domstolen · Servier-sagen: EU-Domstolens afgørelse om markedsopdeling og misbrug af dominerende stilling på lægemiddelmarkedet	27.06.2024
	EU-Domstolen · "Pay-for-Delay" i medicinalindustrien: Lundbeck-sagen og begrænsning af potentiel konkurrence gennem forligsaftaler	25.03.2021
	EU-Domstolen · Sag C-586/16 P: Sun Pharmaceutical og Ranbaxy mod Kommissionen – Pay-for-delay forlig og konkurrencebegrænsning efter formål	25.03.2021
	EU-Domstolen · Pay-for-delay-aftaler og konkurrencebegrænsning: EU-Domstolens stadfæstelse af bøder i Lundbeck-sagen (C-588/16 P)	25.03.2021
	EU-Domstolen · Merck KGaA mod Kommissionen: Præcisering af "Pay-for-Delay" aftaler som ulovlige konkurrencebegrænsninger	25.03.2021

§ 5 Vertikale aftaler: selektiv distribution, gruppefritagelse og beviskravet for »aftale«

Vertikale aftaler er som udgangspunkt mindre konkurrenceskadelige end horisontale, og de fleste er dækket af gruppefritagelsen. I dansk ret er den gennemført ved [bekendtgørelse om gruppefritagelse for kategorier af vertikale aftaler og samordnet praksis](#), der ordret gengiver Kommissionens forordning, herunder definitionen af en vertikal aftale som en aftale mellem virksomheder, der »hver især opererer inden for forskellige led i produktions- eller distributionskæden«. Tilsvarende gruppefritagelser findes for [specialiseringsaftaler](#) og [forsknings- og udviklingsaftaler](#).

Domstolens ledende afgørelse om selektiv distribution er [C-230/16](#) (Coty). Luksuskosmetikproducenten Coty forbød sine autoriserede forhandlere at sælge via synlige tredjepartsplatforme som Amazon. Domstolen fastslog, at både det selektive distributionssystem og det konkrete platformforbud var foreneligt med [artikel 101, stk. 1, TEUF](#), og at forbuddet ikke udgjorde en hardcore-restriktion, der ville udelukke gruppefritagelsen.

Beviskravet til, om der overhovedet foreligger en »aftale«, blev skærpet i [C-581/23](#). Eneforhandleren Beevers Kaas gjorde gældende, at der forelå en aftale om forbud mod aktivt salg i eneområdet, alene fordi leverandørens øvrige købere faktisk afstod fra sådant salg. Domstolen afviste dette: undtagelsen for beskyttelse af eksklusivområder kræver bevis for en **samstemmende vilje** – leverandøren skal have opfordret køberne til at afstå fra aktivt salg, og køberne skal udtrykkeligt eller stiltiende have accepteret dette. Konklusionen bygger på en streng fortolkning af aftalebegrebet i artikel 101 TEUF.

Vertikale begrænsninger kan også ramme forbrugerne direkte. I [C-286/24](#) – der udsprang af Kommissionens afgørelse mod hotelkæden Meliá om forskelsbehandling af forbrugere ved onlinebooking efter nationalitet eller

bopæl – sondrede Domstolen udtrykkeligt mellem karteller og vertikale begrænsninger ved anvendelsen af erstatningsdirektivets krav om »rimelighed« ved bevisfremlæggelse.

LOV	Konkurrencebogen § 6, stk. 1	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 101, stk. 1	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Adgang til beviser før erstatningssøgsmål ved konkurrenceretlige overtrædelser og fortolkning af begrebet »rimelighed«		29.01.2026
	EU-Domstolen · Beviskrav for eksklusive distributionsaftaler og begrænsning af aktivt salg under EU's konkurrenceret		08.05.2025
	EU-Domstolen · Selektiv distribution af luksusvarer: Lovligheden af forbud mod internetsalg via synlige tredjepartsplatforme		05.12.2017

§ 6 Sammenslutninger og sportsforbund: godkendelsesregler, Wouters/Meca-Medina og artikel 101, stk. 3

Den 21. december 2023 afsagde Domstolen tre principielle domme om sportsforbunds regelsæt, der tilsammen udgør en ny doktrin om sammenslutningers dobbeltrolle som regulator og kommerciel aktør.

I [C-124/21](#) (ISU) fastslog Domstolen, at International Skating Unions regler om forudgående godkendelse af konkurrerende skøjteløbsstævner havde et konkurrencebegrænsende formål, fordi de gav forbundet et **diskretionært skøn uden gennemsigtige, objektive og forholdsmæssige kriterier** og gjorde det muligt at udelukke konkurrerende arrangører og straffe deltagende atleter med livstidsudelukkelse. Voldgiftsreglerne, der henviste tvister til CAS med begrænset prøvelsesadgang, forstærkede overtrædelserne, fordi de afskar effektiv domstolsprøvelse af EU-konkurrenceretten.

Samme dag fandt Domstolen i [C-333/21](#) (Super League), at FIFA's og UEFA's krav om forudgående tilladelse til nye klubturneringer og de tilhørende sanktioner udgjorde både misbrug af dominerende stilling og en ulovlig konkurrencebegrænsning, netop fordi reglerne manglede objektive, gennemsigtige og ikkediskriminerende kriterier. Forbundene kan kun undgå forbuddet, hvis de **med overbevisende argumenter og beviser** godtgør, at alle betingelser for fritagelse eller begrundelse er opfyldt.

I [C-680/21](#) om regler om »spillere af egen avl« fastslog Domstolen, at kravet om et minimumsantal hjemmeuddannede spillere på holdkortet er en vedtagelse inden for en sammenslutning af virksomheder, der kan begrænse både konkurrencen mellem klubber og mobiliteten efter [artikel 45 TEUF](#) – den endelige vurdering blev overladt til den nationale ret.

Linjen er videreført. I [C-650/22](#) (Diarra) fandt Domstolen, at FIFA's transferregler – solidarisk hæftelse mellem spiller og ny klub, formodning for tilskyndelse til kontraktbrud, transferforbud og blokering af internationale transfercertifikater – samlet udgør en **»no-poach«-aftale mellem klubber, der opdeler markedet**. I [C-209/23](#) om FIFA's fodboldagentregler fra 2023 nuancerede Domstolen billedet: flere bestemmelser kan udgøre ulovlige konkurrencebegrænsninger, mens selve honorarloftet ikke i sig selv er problematisk. Og i [C-428/23](#) fastslog Domstolen, at Wouters/Meca-Medina-undtagelsen også kan omfatte et fodboldforbunds regler om spilleragenter, der ikke selv er medlemmer af forbundet, og at proportionalitetsvurderingen kan foretages for **grupper af bestemmelser** frem for enkeltvis.

LOV	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 101, stk. 1, 3
	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 102

PRAKSIS	EU-Domstolen · FIFA's fodboldagentregler for landsretten: EU-Domstolen om konkurrenceret, fri bevægelighed og GDPR (C-209/23)	16.07.2026
	EU-Domstolen · EU-Domstolen: Wouters/Meca-Medina-undtagelsen kan omfatte fodboldforbunds regler om spilleragenter uden for forbundet	09.07.2026
	EU-Domstolen · FIFA's transferregler og EU-retten: Diarra-sagen om arbejdskraftens frie bevægelighed og konkurrencebegrænsninger	04.10.2024
	EU-Domstolen · ISU-dommen: Sportsforbunds monopol og voldgiftsregler i konflikt med EU-konkurrenceret	21.12.2023
	EU-Domstolen · Super League-afgørelsen: FIFA og UEFA's godkendelsesregler i strid med EU's konkurrenceret	21.12.2023
	EU-Domstolen · UEFA's regler om 'spillere af egen avl' og deres forenelighed med arbejdskraftens frie bevægelighed og konkurrenceret	21.12.2023

Artikel 102: dominans, misbrugsbegrebet og grænsen for konkurrence på ydelser

Artikel 102 TEUF forudsætter dominans på et afgrænset marked. Kravene til markedsafgrænsningen varierer imidlertid efter misbrugsformen. I [C-260/24](#) om Lukoils avanceklemtning på det bulgarske brændstofmarked fastslog Domstolen, at myndigheden skal godtgøre dominans **opstrøms** og udelukkelseeffekt **nedstrøms** – det er ikke et krav, at virksomheden også er dominerende nedstrøms. Domstolen afviste samtidig en snæver funktionalistisk markedsafgrænsning bundet til slutforbrugeren: på engrosniveau kan benzin og diesel tilhøre samme marked, hvis udbudsbetingelserne (lagring, transport, handelsvilkår) er identiske, mens LPG kan udelukkes, hvis det kræver specialiserede anlæg.

Omvendt kan kravene til markedsafgrænsning slækkes helt. I [C-233/23](#) (Android Auto) fastslog Domstolen, at konkurrencemyndigheden ikke behøver foretage en præcis afgrænsning af det efterliggende marked – det er tilstrækkeligt at identificere et **potentielt eller endda hypotetisk marked**, navnlig når markedet er under hurtig udvikling.

Omvendt kan sagen afvises helt, hvis forelæggelsen er utilstrækkeligt oplyst. I [C-329/20](#) afviste Domstolen en polsk anmodning om, hvorvidt en banks udbud af CHF-realkreditlån udgjorde misbrug, fordi den forelæggende ret hverken havde defineret det relevante marked eller fremlagt konkrete oplysninger om bankens dominerende stilling.

Selve misbrugsbegrebet er afgrænset mod almindelig konkurrence. Domstolen formulerede det klart i [C-48/22](#) (Google Shopping):

»Artikel 102 TEUF har derimod hverken til formål at forhindre, at virksomheder ved egen fortjeneste opnår en dominerende stilling på et eller flere markeder, eller at sikre, at konkurrerende virksomheder, der er mindre effektive end de virksomheder, der indtager en sådan stilling, kan forblive på markedet.«

Misbrug kan ske uden konkrete virkninger. I [C-377/20](#) om ENEL-koncernens systematiske overførsel af kundelister fra det beskyttede til det frie elmarked fastslog Domstolen, at det er tilstrækkeligt at påvise, at en praksis **kan** skade konkurrencestrukturen. Bøden på ca. 93 mio. EUR blev opretholdt.

Misbrugsformer kan endvidere aggregeres. I [C-245/24](#) stadfæstede Domstolen, at en konkurrencemyndighed lovligt kan sammenfatte forskellige adfærdsformer til én samlet overtrædelse, når de indgår i en fælles strategi – hver enkelt handling behøver ikke isoleret opfylde alle misbrugskriterier.

Endelig kan artikel 102 anvendes uden for de klassiske adfærdssager. I [C-449/21](#) (Towercast) fastslog Domstolen, at fusionsforordningen ikke forhindrer nationale myndigheder i **efterfølgende** at bedømme en fusion under tærskelværdierne efter artikel 102 TEUF – men understregede samtidig, at en blot styrkelse af en dominerende stilling ikke i sig selv er misbrug. Og i [C-252/21](#) (Meta/Bundeskartellamt) fastslog Store Afdeling, at en konkurrencemyndighed under en misbrugsundersøgelse kan konstatere, at en virksomheds databehandling strider mod [GDPR](#), forudsat loyalt samarbejde med databeskyttelsestilsynene – og at en dominerende markedsposition er relevant ved bedømmelsen af, om et samtykke er frivilligt.

LOV	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 102	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Misbrug af dominerende stilling gennem avanceklemning (margin squeeze) og definition af det relevante produktmarked på brændstofområdet	18.12.2025
	EU-Domstolen · Adgang til væsentlig infrastruktur og anvendelse af Bronner-kriterier på privatiserede statslige anlæg under artikel 102 TEUF	18.12.2025
	EU-Domstolen · Google og misbrug af dominerende stilling: Nægtelse af interoperabilitet på digitale platforme (Android Auto)	25.02.2025
	EU-Domstolen · Google Shopping-dommen: Stadfæstelse af milliardbøde for misbrug af dominerende stilling gennem selvbegunstigelse	10.09.2024
	EU-Domstolen · Konkurrencemyndighedens adgang til at efterprøve databeskyttelsesregler og kravene til lovlig behandling af personoplysninger på sociale netværk	04.07.2023
	EU-Domstolen · Towercast-dommen: Mulighed for efterfølgende kontrol af fusioner under tærskelværdierne efter artikel 102 TEUF	16.03.2023
	EU-Domstolen · Misbrug af dominerende stilling gennem diskriminerende dataoverførsel ved liberalisering af elektricitetsmarkedet (Sag C-377/20)	12.05.2022
	EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende påstået misbrug af dominerende stilling i forbindelse med valutalån i Polen	11.02.2021

§ 8 Rabatter, priskonkurrence og AEC-testens omstridte status

Ingen del af artikel 102-praksis har været mere omstridt end rabatordninger og pris/omkostnings-testen af »den lige så effektive konkurrent« (AEC-testen).

Udgangspunktet er sat af **Post Danmark II**, [C-23/14](#), afsagt 6. oktober 2015 efter forelæggelse fra Sø- og Handelsretten. Post Danmark havde over 95 % af markedet for massebreve og lovbestemt eneret på over 70 % af forsendelserne. Selskabets rabatsystem for direct mail var **standardiseret** (6-16 %), **betinget af årsestimater** og havde **tilbagevirkende kraft**, så en overskredet tærskel gav den højere sats på alle forsendelser i hele referenceperioden. For 25 af de vigtigste kunder kunne ca. to tredjedele af de forsendelser, der lå uden for eneretten, ikke flyttes til konkurrenten Bring Citymail uden rabattab.

Domstolen fastslog tre ting. **For det første** kræves en helhedsvurdering af samtlige omstændigheder – rabatkriterierne, dominansgraden og de særlige konkurrencebetingelser:

»Et sådant rabatsystem gør det lettere for den dominerende virksomhed såvel at binde sine egne kunder til virksomheden som at tiltrække kunder fra dens konkurrenter og dermed opsuge den andel af efterspørgslen, der er udsat for konkurrence på det relevante marked.«

For det andet er AEC-testen ikke en ufravigelig betingelse – og i Post Danmarks konkrete situation var den slet ikke relevant, »for så vidt som markedsstrukturen gør det praktisk umuligt at have en konkurrent, der er lige så effektiv«. **For det tredje** afviste Domstolen enhver mærkbarhedstærskel:

»Fastsættelsen af en (de minimis) mærkbarhedstærskel med henblik på at fastslå et misbrug af dominerende stilling er således ikke begrundet.«

Post Danmark hævdede herefter den nationale sag den 10. juni 2016.

Intel-forløbet trak i den modsatte retning. I [C-413/14](#) ophævede Store Afdeling i 2017 Rettens dom om Kommissionens bøde på 1,06 mia. EUR for Intels loyalitetsrabatter til OEM'er: **når Kommissionen selv har foretaget en AEC-analyse i sin beslutning, skal Retten prøve sagsøgerens indsigelser mod analysens rigtighed**. Ved [rettekendelsen](#) af 18. september 2017 præciserede Domstolen af egen drift præmis 139-140 om Kommissionens analyseforpligtelse. Efter hjemvisningen annullerede Retten bøden, og i [C-240/22](#) forkastede Domstolen 24. oktober 2024 Kommissionens appel i sin helhed på alle seks anbringender – herunder fejlene i AEC-testen for Dell, HP og Lenovo.

De to linjer er forenelige: AEC-testen er ikke obligatorisk, men den er retligt bindende for Kommissionen, når den først er anvendt. Google Shopping bekræfter dette – kriteriet er navnlig relevant, når den dominerende virksomhed under den administrative procedure konkret gør gældende, at adfærden ikke skader konkurrencen, hvilket Google ikke havde gjort.

Eksklusivitetsvilkår følger samme mønster. I [C-680/20](#) (Unilever Italia, bøde 60,7 mio. EUR) fastslog Domstolen, at uafhængige distributørers adfærd kan tilregnes producenten, når den er udtryk for en ensidigt besluttet politik, og at myndigheden **skal undersøge fremlagte økonomiske analyser**, selv om en AEC-test ikke er obligatorisk.

LOV	Konkurrencebogen § 11, stk. 1	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 102
PRAKSIS		
	EU-Domstolen · Intel-sagen: EU-Domstolen stadfæster annulation af milliardbøder for loyalitetsrabatter grundet mangelfuld økonomisk analyse	24.10.2024
	EU-Domstolen · Google Shopping-dommen: Stadfæstelse af milliardbøder for misbrug af dominerende stilling gennem selvbegunstigelse	10.09.2024
	EU-Domstolen · Producentens ansvar for distributørers eksklusivitetsbetingelser og krav til økonomiske analyser ved misbrug af dominerende stilling	19.01.2023
	EU-Domstolen · Rettekendelse vedrørende dommen i Intel mod Kommissionen om misbrug af dominerende stilling og eksklusivitetsrabatter	18.09.2017
	EU-Domstolen · Krav om retslig prøvelse af loyalitetsrabatter: EU-Domstolen ophæver dommen mod Intel og kræver vurdering af AEC-testen	05.09.2017
	Konkurrence præjudiciel · Post Danmark II – EU-Domstolen: AEC-test ikke obligatorisk og ingen de minimis-tærskel ved retroaktive rabatsystemer (C-23/14)	06.10.2015
	Konkurrence præjudiciel · Post Danmark II: Sø- og Handelsrettens præjudicielle forelæggelse til EU-Domstolen om retroaktivt rabatsystem og misbrug af dominerende stilling	28.02.2014

§ 9 Bronner-testens sammenbrud: leveringsnægtelse, selvbegunstigelse og interoperabilitet

Efter Bronner-dommen (C-7/97) kræver en leveringsnægtelse, at infrastrukturen er **absolut nødvendig** for konkurrenten, og at nægtelsen udelukker enhver konkurrence. Domstolen har i fire nyere domme systematisk indsnævret testens anvendelsesområde.

I [C-42/21](#) om det litauiske jernbaneselskabs fjernelse af et 19 km jernbanespor til den lettiske grænse afviste Domstolen Bronner-testen ud fra tre selvstændige grunde: **fjernelse er ikke adgangsnægtelse** (LG ofrede et aktiv, som hverken selskabet selv eller konkurrenterne kunne bruge), **infrastrukturen var offentligt finansieret og statsejet** (der var intet investeringsincitament at beskytte), og **LG var allerede reguleringsmæssigt forpligtet** til at give adgang til nettet. Bøden på 20.068.650 EUR blev opretholdt.

I Google Shopping, [C-48/22](#), formulerede Store Afdeling den generelle sontring:

»Når en dominerende virksomhed giver adgang til sin infrastruktur, men undergiver denne adgang eller levering af tjenesteydelser eller salg af varer urimelige vilkår, finder de betingelser, som Domstolen har opstillet i præmis 41 i dom af 26. november 1998, Bronner (C-7/97), derimod ikke anvendelse.«

Google gav faktisk konkurrerende sammenligningstjenester adgang til søgeresultatsiderne, men pålagde dem ulemper, som Googles egen tjeneste var fri for. Retten havde med rette lagt vægt på tre markedsforhold: trafikens store betydning for konkurrenternes konkurrenceevne, brugernes tilbøjelighed til kun at se på de første tre til fem resultater, og at den omdirigerede trafik var en stor og **uerstattelig** del af konkurrenternes samlede trafik. Bøden på 2.424.495.000 EUR blev opretholdt. Domstolen afviste også et krav om systematisk kontrafaktisk analyse – Kommissionen »frit kan støtte sig på en helhed af beviselementer«.

I [C-233/23](#) (Android Auto) gik Store Afdeling videre. Google havde nægtet Enel X Italias ladestander-app JuicePass interoperabilitet med Android Auto med henvisning til, at der ikke fandtes en teknisk »template« for kategorien. Domstolen fastslog, at Bronner-kriteriet **kun gælder, når den dominerende virksomhed har udviklet infrastrukturen udelukkende til brug for egne aktiviteter**:

»I et sådant tilfælde begrundes hverken beskyttelsen af den dominerende virksomheds kontraheringsfrihed eller ejendomsret eller behovet for fortsat at tilskynde denne til at investere i udviklingen af produkter eller tjenesteydelser af god kvalitet, at kvalificeringen af en nægtelse [...] som misbrug [...] begrænses til de tilfælde, hvor denne nægtelse gør det umuligt for sidstnævnte virksomhed at udøve sine aktiviteter.«

Det er tilstrækkeligt, at interoperabilitet kan gøre applikationen mere attraktiv for forbrugerne. Manglende model er kun objektiv begrundelse, hvis interoperabilitet ville **skade platformens integritet eller sikkerhed**, eller hvis udvikling er teknisk umulig. Ellers har den dominerende virksomhed **pligt til at udvikle modellen inden for en rimelig frist**, i givet fald mod passende vederlag under hensyn til reelle omkostninger og en rimelig fortjeneste. At den anmodende virksomhed og dens konkurrenter forbliver aktive på markedet udelukker ikke konkurrencebegrænsende virkning – det »kan heller ikke udelukkes, at konkurrencen på markedet uden nævnte adfærd kunne have udviklet sig yderligere«. Bøden var 102.084.433,91 EUR.

Endelig præciserede [C-245/24](#), at Bronner-kriterierne kun gælder for privatiseret, oprindeligt statsfinansieret infrastruktur, hvis **to kumulative krav** er opfyldt: virksomheden har fuld selvbestemmelsesret over adgangen (ingen lovbestemte krav om tredjepartsadgang), og infrastrukturen er erhvervet til markedsvilkår med en konkurrencepræget pris.

Til sammenligning viser [C-123/16](#) (bøde 127.554.194 EUR for adgangsnægtelse til teleinfrastruktur), at investeringer foretaget under en aftale med en sektortilsynsmyndighed **ikke** er en formildende omstændighed ved bødeudmålingen.

LOV	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 102	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Adgang til væsentlig infrastruktur og anvendelse af Bronner-kriterier på privatiserede statslige anlæg under artikel 102 TEUF	18.12.2025
	EU-Domstolen · Google og misbrug af dominerende stilling: Nægtelse af interoperabilitet på digitale platforme (Android Auto)	25.02.2025
	EU-Domstolen · Google Shopping-dommen: Stadfæstelse af milliardbøder for misbrug af dominerende stilling gennem selvbegunstigelse	10.09.2024
	EU-Domstolen · Misbrug af dominerende stilling gennem fjernelse af jernbaneinfrastruktur: Lietuvos geležinkeliai mod Kommissionen	12.01.2023
	EU-Domstolen · Orange Polska SA mod Kommissionen: Misbrug af dominerende stilling og beregning af bøder ved adgangsnægtelse til teleinfrastruktur	25.07.2018

Virksomhedsbegrebet: moderselskabsansvar, økonomisk enhed og § 10 kontinuitet

Adressat for både bøder og erstatningskrav er »virksomheden« som **økonomisk enhed** – ikke den enkelte juridiske person. Det har vidtrækkende konsekvenser i alle retninger af en koncern.

Opadgående ansvar. I [C-595/18](#) om elkabelkartellet fastslog Domstolen, at The Goldman Sachs Group kunne holdes solidarisk ansvarlig for Prysmians overtrædelse, fordi 100 % af **stemmerettighederne** sidestilles med eneeje og udgør tilstrækkeligt grundlag for den afkræftelige formodning om afgørende indflydelse – selv om kapitalandelen kun var 84-91 % før børsintroduktionen. Bøden på 37.303.000 EUR blev stadfæstet. I [C-611/18](#) afviste Domstolen, at Akzo Nobel-formodningen strider mod uskyldsformodningen i [chartrets artikel 48](#) eller princippet om personligt ansvar; bøden på 67,31 mio. EUR stod ved magt.

Nedadgående ansvar. I [C-882/19](#) (Sumal) fastslog Store Afdeling, at et **datterselskab** kan ifalde erstatningsansvar for moderselskabets kartelovertrædelse, når de udgør en økonomisk enhed, og der er en konkret forbindelse mellem datterselskabets aktivitet og overtrædelsen. National lovgivning, der kun tillader opadgående ansvar, er uforenelig med EU-retten.

Økonomisk kontinuitet. I [C-724/17](#) (Skanska) om det finske asfaltkartel fastslog Domstolen, at den erstatningsansvarlige enhed fastlægges **direkte efter artikel 101 TEUF** – ikke efter national selskabsret – og at princippet om økonomisk kontinuitet, der hidtil var anvendt i bødesager, også gælder i private erstatningssøgsmål. De erhvervende selskaber hæftede derfor for de opløste karteldeltageres skadeforvoldelse.

Virksomhedsbegrebet rækker ud over konkurrenceretten. I [C-416/21](#) fastslog Domstolen, at udelukkelsesgrunden i [udbudsdirektivets artikel 57, stk. 4, litra d](#) er **bredere end kartelforbuddet**, og at ligebehandlingsprincippet selvstændigt kan begrunde, at kontrakten ikke tildeles tilbudsgivere, der indgiver koordinerede eller afhængige tilbud – også når de udgør én økonomisk enhed. I [C-66/22](#) fastslog Domstolen, at den ordregivende myndighed skal have en **selvstændig** kompetence til at vurdere tilbudsgiveres pålidelighed; national ret må hverken begrænse udelukkelsesadgangen til den udbudsprocedure, hvor overtrædelsen skete, eller overlade vurderingen alene til konkurrencemyndigheden.

Endelig fastslog Domstolen i [C-702/19](#) om fødevareemballagekartellet (bøder på ca. 21 mio. EUR), at **bødeloftet på 10 %** beregnes på grundlag af omsætningen i det regnskabsår, der går umiddelbart forud for Kommissionens beslutning – en selskabsretlig opsplitning med tilbagevirkende kraft ændrer ikke dette.

LOV	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 101, stk. 1	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Ordregivende myndigheders kompetence til selvstændigt at vurdere tilbudsgiveres pålidelighed ved overtrædelse af konkurrencereglerne	21.12.2023
	EU-Domstolen · Udelukkelse af tilbudsgivere ved offentlige udbud: Forholdet mellem konkurrenceretlig 'økonomisk enhed' og princippet om ligebehandling	15.09.2022
	EU-Domstolen · Civilretligt ansvar for datterselskaber i konkurrenceretlige erstatningssager: Begrebet "økonomisk enhed" i sag C-882/19 (Sumal)	06.10.2021
	EU-Domstolen · Konkurrenceretligt ansvar for moderselskaber: Formodningen om afgørende indflydelse ved 100% stemmerettigheder	27.01.2021
	EU-Domstolen · Pirelli & C. SpA mod Kommissionen: Forældreansvar og formodningen om afgørende indflydelse i kartelsager	28.10.2020
	EU-Domstolen · Bøder for kartelvirksohmhed og rækkevidden af retten til vidneafhøring i konkurrencesager	22.10.2020
	EU-Domstolen · Erstatningsansvar for kartelskader ved virksomhedsoverdragelse: Princippet om økonomisk kontinuitet	14.03.2019

§ 11 Procedurelle rammer: kontrolundersøgelser, ret til forsvar og ne bis in idem

Håndhævelsen af artikel 101 og 102 TEUF er indgribende, og en betydelig del af praksis handler om grænserne for myndighedernes beføjelser.

Kontrolundersøgelser. I [C-606/18](#) (Nexans) om elkabelkartellet stadfæstede Domstolen, at Kommissionen under en uanmeldt kontrolundersøgelse må kopiere hele harddiske uden forudgående gennemgang (»forensic image«) og efterfølgende gennemgå materialet i egne lokaler i Bruxelles.

Den mest vidtgående afgørelse er [C-258/23](#) om tre portugisiske undersøgelser, hvor konkurrencemyndigheden beslaglagde henholdsvis 1.405, 731 og 10.797 datafiler alene med anklagemyndighedens tilladelse. Store Afdeling fastslog først, at arbejdsrelaterede e-mails er beskyttet »kommunikation« efter [chartrets artikel 7](#) – uafhængigt af om mailen er læst eller slettet, om den er sendt fra virksomhedens system, og selv om en intern virksomhedsregel forbyder privat brug. Indgrebet var dog lovligt: det var lovhjemlet, rørte ikke rettighedernes kerne, forfulgte et anerkendt mål af almen interesse og var proportionalt, fordi e-mails er en af de vigtigste beviskilder, jf. også [ECN+-direktivets artikel 32](#). Afgørende var, at hverken [forordning 1/2003 artikel 20](#) eller [ECN+-direktivets artikel 6](#) kræver forudgående domstolstilladelse i forretningslokaler – i modsætning til private hjem:

»... kan både kontrolundersøgelsen og beslaglæggelsen kun være forenelige med disse bestemmelser, såfremt national lovgivning og praksis giver passende og tilstrækkelige garantier mod misbrug og vilkårlighed ... Sådanne garantier skal tage form af en fuldstændig efterfølgende domstolsprøvelse af de pågældende foranstaltninger.«

Dommen indeholder dog et **afgørende forbehold**: beslaglægges mobiltelefoner, computere eller andre datamedier, der tilhører ledere og medarbejdere **personligt**, skal adgangen undergives forudgående kontrol af en domstol eller et uafhængigt administrativt organ.

Oplysningspåbud. I [C-466/19](#) bekræftede Domstolen, at Kommissionen også **efter** klagepunktsmeddelelsen kan kræve supplerende oplysninger for at imødegå virksomhedens forsvar, og at Kommissionen har en vid skønsmargin – under respekt for proportionalitet og retten mod selvinkriminering.

Ret til forsvar og begrundelse. I [C-697/19](#) om kartellet for optiske diskdrev annullerede Domstolen delvist Kommissionens afgørelse mod Sony: klagepunktsmeddelelsen omtalte alene en samlet og vedvarende overtrædelse, mens afgørelsen tillige konstaterede »flere separate overtrædelser« uden at forklare, hvorfor hver kontakt udgjorde en selvstændig overtrædelse. Den samlede overtrædelse og bøden på 21.024.000 EUR blev dog opretholdt. Tilsvarende stadfæstede Domstolen i [C-375/22](#) om luftfragtkartellet princippet om delvis ansvarlighed og Kommissionens kompetence i globale karteller.

Straflempelse og ECN. I [C-428/14](#) (DHL) fastslog Domstolen, at ECN's modelprogram for bødefritagelse **ikke er bindende** for nationale myndigheder, og at der ikke består nogen retlig forbindelse mellem en fuldstændig ansøgning til Kommissionen og en forkortet ansøgning til en national myndighed – ansøgningernes selvstændighed er grundlæggende for det decentrale system.

Ne bis in idem. Tre domme afgrænser princippet. I [C-617/17](#) fastslog Domstolen, at [chartrets artikel 50](#) ikke hindrer, at én og samme afgørelse pålægger både en national og en EU-retlig bøde. I [C-151/20](#) (Nordzucker) fastslog Store Afdeling, at en anden medlemsstats myndighed kan forfølge samme kartel for virkninger på **sit eget område**, forudsat at den tidligere endelige afgørelse ikke faktisk konstaterede virkninger dér. Og i [C-117/20](#) (bpost) tillod Domstolen kumulation af en sektorregulatorisk og en konkurrenceretlig sanktion for samme rabatmodel – men kun under strenge betingelser om komplementære mål, koordination og samlet proportionalitet.

Endelig sætter effektivitetsprincippet grænser for nationale forældelsesregler i den **offentlige** håndhævelse. I [C-308/19](#) fastslog Domstolen, at en rumænsk praksis, hvorefter kun beslutningen om at indlede undersøgelsen afbryder forældelsen, er uforenelig med EU-retten, hvis den på systemisk plan skaber en **risiko for straffrihed**; den nationale ret skal da om nødvendigt undlade at anvende reglen.

LOV

[Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 101, stk. 1](#)

[Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 102](#)

PRAKSIS	EU-Domstolen · EU-Domstolen: Konkurrencemyndighed må beslaglægge arbejdsmails uden forudgående domstolstilladelse – men ikke private mobiltelefoner	16.07.2026
	EU-Domstolen · Konkurrencebegrænsende aftaler på luftfragtmarkedet: Domstolen stadfæster princippet om delvis ansvarlighed og Kommissionens kompetence i globale karteller	26.02.2026
	EU-Domstolen · Retten til forsvar og begrundelse ved sontringen mellem en samlet overtrædelse og separate overtrædelser i kartelsager	16.06.2022
	EU-Domstolen · Nordzucker-sagen: Ne bis in idem-princippets anvendelse ved parallelle konkurrenceretlige sanktioner i forskellige medlemsstater	22.03.2022
	EU-Domstolen · Ne bis in idem og kumulation af sanktioner i post- og konkurrencesektoren: bpost-sagen	22.03.2022
	EU-Domstolen · Qualcomm mod Kommissionen: Grænserne for Kommissionens beføjelser til at anmode om oplysninger i konkurrencesager	28.01.2021
	EU-Domstolen · Forældelsesfrister i konkurrencesager: Nationale begrænsninger af afbrydelsesskridt må ikke skabe systemisk risiko for straffrihed	21.01.2021
	EU-Domstolen · EU-Domstolen fastslår Kommissionens beføjelse til at kopiere digitale data og fortsætte kontrolundersøgelser i egne lokaler	16.07.2020
	EU-Domstolen · Parallel anvendelse af national og EU-konkurrenceret samt ne bis in idem-princippet i sager om misbrug af dominerende stilling	03.04.2019

EU-Domstolen · Den juridiske værdi af ECN's modelprogram for bødefritagelse og selvstændigheden af nationale og EU-ansøgninger om kartelsamarbejde 19.01.2016

§ 12 Privat håndhævelse: erstatning, forældelse og bevisadgang

Retten til erstatning for tab forvoldt ved overtrædelse af artikel 101 og 102 TEUF følger direkte af EU-retten og er kodificeret i [erstatningsdirektivet 2014/104/EU](#). Domstolens praksis har systematisk udvidet kredsen af skadelidte og lempet de processuelle barrierer.

Hvem kan kræve erstatning? I [C-435/18](#) fastslog Domstolen, at også en **offentlig støtteyder uden for det berørte marked** kan kræve erstatning: elevatorkartellet havde forhøjet byggeomkostningerne og dermed tvunget delstaten til at yde højere lån med rentetab til følge. Enhver skadelidt – også indirekte – kan kræve erstatning, når der er årsagsforbindelse.

Forældelse. I [C-637/17](#) (Cogeco) fandt Domstolen, at en portugisisk treårig frist, der begyndte at løbe før kendskab til overtræderens identitet og uden suspension under konkurrencemyndighedens sagsbehandling, var uforenelig med artikel 102 TEUF og effektivitetsprincippet. I [C-267/20](#) om lastbilkartellet foretog Domstolen den afgørende sondring mellem **materielle** og **processuelle** direktivbestemmelser: forældelsesreglen i artikel 10 er materiel (og kan anvendes, hvis fristen efter gamle regler ikke var udløbet 27. december 2016), skønsmæssig tabsopgørelse efter artikel 17, stk. 1, er processuel, mens skadesformodningen i artikel 17, stk. 2, er materiel og uden tilbagevirkende kraft. I [C-198/22](#) om Euribor-kartellet og realkreditlån fastslog Domstolen, at fristen kan løbe fra offentliggørelsen af Kommissionens afgørelse i EU-Tidende, forudsat skadelidte herved fik de nødvendige oplysninger. Og i [C-21/24](#) præciserede Domstolen kravet om, at en national myndighedsafgørelse skal være **endelig**, før fristen begynder at løbe.

Bevisadgang. I [C-57/21](#) (RegioJet mod České dráhy om predatory pricing på strækningen Prag-Ostrava) fastslog Domstolen fire ting: en national ret **kan** udstede pålæg om bevisfremlæggelse under en verserende kommissionsprocedure; en udsættelse af den nationale sag er ikke en »afslutning«, der åbner for grålistebeviser; beskyttelsen omfatter kun dokumenter udarbejdet **specifikt til sagen** – ikke alle indsendte dokumenter; og retten kan lovligt deponere dokumenter for at vurdere deres karakter uden at give parterne adgang. I [C-286/24](#) fortolkede Domstolen rimelighedskravet ved bevisfremlæggelse forud for et kollektivt søgsmål.

Kollektiv håndhævelse. Den principielt vigtigste dom er [C-253/23](#), hvor Store Afdeling fastslog, at en tysk retspraksis, der forbyder skadelidte at overdrage erstatningskrav til en inkassovirksomhed med henblik på et samlet »stand-alone«-søgsmål, er i strid med EU-retten, **hvis der ikke findes andre effektive kollektive muligheder**, og individuelle søgsmål er praktisk umulige eller uforholdsmæssigt vanskelige. Ellers fratages de skadelidte retten til effektiv domstolsbeskyttelse.

Også værnetings spørgsmål behandles. I [C-34/24](#) om Apples App Store fastlagde Domstolen principperne for stedlig kompetence efter [Bruxelles I-forordningen](#) ved gruppesøgsmål mod digitale platforme fra en ubestemt kreds af brugere.

LOV

[Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 101, stk. 1](#)[Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 102](#)

PRAKSIS

EU-Domstolen · Adgang til beviser før erstatningssøgsmål ved konkurrenceretlige overtrædelser og fortolkning af begrebet »rimelighed« 29.01.2026

EU-Domstolen · Apple App Store og gruppesøgsmål: Stedlig kompetence ved konkurrencebegrænsende adfærd på onlineplatforme	02.12.2025
EU-Domstolen · Forældelsesfrister ved erstatningssøgsmål for konkurrenceretlige overtrædelser: Kravet om at en national myndighedsafgørelse skal være endelig	04.09.2025
EU-Domstolen · Kollektive erstatningssøgsmål og effektivitetsprincippet i konkurrenceretten: Overdragelse af krav til inkassovirksomheder	28.01.2025
EU-Domstolen · Forældelsesfrister for erstatningssøgsmål ved overtrædelse af EU's konkurrenceret: Forbrugerbeskyttelse og tidsmæssig anvendelse af direktiv 2014/104/EU	06.03.2023
EU-Domstolen · Fremlæggelse af beviser i erstatningssøgsmål for overtrædelse af konkurrenceretten: Samspillet mellem nationale retter og Kommissionen (Sag C-57/21)	12.01.2023
EU-Domstolen · Tidsmæssig anvendelse af EU's erstatningsdirektiv i sager om lastbilkartellet: Sondring mellem materielle og processuelle regler	22.06.2022
EU-Domstolen · Ret til erstatning for tab forårsaget af karteller for personer uden for det berørte marked	12.12.2019
EU-Domstolen · Cogeco Communications: Forældelse af erstatningskrav ved overtrædelse af EU-konkurrenceretten og tidsmæssig anvendelse af direktiv 2014/104	28.03.2019

Det dansk-europæiske samspil: forelæggelser fra Højesteret og Sø- og Handelsretten

§ 13

Danske retter har haft en påfaldende stor indflydelse på EU's misbrugslære. To forelæggelsesforløb – Post Danmark I og II – har sat standarder, der i dag anvendes i hele Unionen.

Post Danmark I udsprang af Post Danmarks selektive prisnedsættelser i 2003-2004 over for tre af konkurrenten Forbruger-Kontakts vigtigste kunder – Coop, SuperBest og Spar – på det liberaliserede marked for adresseløse forsendelser. Priserne lå under gennemsnitlige samlede omkostninger (ATC), men over gennemsnitlige inkrementelle omkostninger (AIC). Højesterets Anke- og Kæremålsudvalg besluttede i [Sag 2/2008](#) den 24. februar 2009 at forelægge spørgsmålet om elimineringshensigtens relevans, men afviste et andet spørgsmål, fordi det reelt ville anmode EF-domstolen om at foretage den konkrete subsumption. Udvalget forelagde senere et [supplerende spørgsmål](#) den 28. oktober 2009 trods indsigelser fra Konkurrencerådet og biintervenienten, og [forelæggelsesbeslutningen](#) blev truffet 27. april 2010.

Resultatet blev [C-209/10](#) af 27. marts 2012, hvor Store Afdeling fastslog, at en sådan prispolitik **ikke automatisk** udgør ekskluderende misbrug. Vurderingen kræver en konkret undersøgelse af, om prispolitikken uden objektiv begrundelse faktisk eller sandsynligvis eliminerer konkurrenten til skade for konkurrencen og forbrugernes interesser.

Post Danmark II kom fra Sø- og Handelsretten, der ved [kendelse af 20. januar 2014](#) forelagde tre spørgsmål om det retroaktive rabatsystem. Resultatet – [C-23/14](#) – er behandlet ovenfor og er i dag den ledende afgørelse om AEC-testens fravigelighed og om fraværet af en de minimis-tærskel i artikel 102-sager.

Ikke alle forelæggelsesanmodninger imødekommes. I **Elsam III**, [U-1-08](#), afslog Sø- og Handelsretten 24. april 2009 DONG Energys anmodning om at forelægge otte spørgsmål om urimeligt høje engrossalgspriser på el i Vestdanmark: spørgsmålene var enten allerede besvaret i EU-praksis eller vedrørte den konkrete subsumption, som henhører under den nationale domstol. Afgørelsen illustrerer den klassiske arbejdsdeling efter [artikel 267 TEUF](#) – Domstolen fortolker, den nationale ret subsumerer.

Også på fusionsområdet har danske forelæggelser sat præcedens. I [C-633/16](#) (Ernst & Young mod Konkurrencerådet) fastslog Domstolen 31. maj 2018, at stand still-forbuddet kun rammer transaktioner,

der **bidrager til en varig ændring i kontrollen** med målvirksomheden. KPMG Danmarks opsigelse af samarbejdsaftalen med KPMG International samme dag som fusionsaftalen med Ernst & Young blev underskrevet, bidrog ikke til nogen kontrolændring og var derfor ikke ulovlig præimplementering – uanset opsigelsens eventuelle markeds-mæssige virkninger.

Den historiske baggrund for konvergensen fremgår af [Konkurrencelovsudvalgets betænkning nr. 1297/1995](#), hvis hovedtanke netop var »at gennemføre en tilnærmelse af den danske konkurrencelovgivning til EF-konkurrenceretten« (s. 20). Udvalget konstaterede allerede dengang, at traktatens forbud »ikke blot på papiret, men også i praksis« gjaldt for danske virksomheder side om side med den nationale lov (s. 302). Et mindretal kritiserede skarpt, at misbrug af dominerende stilling fortsat kun blev underlagt et kontrolprincip, og at der derfor ikke var opnået »en tilstrækkelig harmonisering i forhold til europæisk lovgivning« (s. 360) – en kritik, der siden er blevet indhentet af udviklingen, idet [konkurrencelovens § 11, stk. 1](#) i dag indeholder et rent forbud. Betænkningens [bilagsbind](#) rummer en komparativ gennemgang af de øvrige medlemsstaters konkurrencelovgivning.

LOV	Konkurrence-loven § 11, stk. 1	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 102
	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267	
PRAKSIS	Konkurrence præjudiciel · C-633/16 Ernst & Young mod Konkurrencerådet: Opsigelse af samarbejdsaftale er ikke gennemførelse af fusion i EF-fusionsforordningens forstand	31.05.2018
	Konkurrence præjudiciel · Post Danmark II – EU-Domstolen: AEC-test ikke obligatorisk og ingen de minimis-tærskel ved retroaktive rabatsystemer (C-23/14)	06.10.2015
	Konkurrence præjudiciel · Post Danmark II: Sø- og Handelsrettens præjudicielle forelæggelse til EU-Domstolen om retroaktivt rabatsystem og misbrug af dominerende stilling	28.02.2014
	Konkurrence præjudiciel · Post Danmark I – Selektive lave priser under gennemsnitlige samlede omkostninger og misbrug af dominerende stilling (C-209/10)	27.03.2012
	Konkurrence præjudiciel · Højesterets præjudicielle forelæggelse i Post Danmark I-sagen: Selektivt lave priser som ekskluderende misbrug under artikel 82 EF (nu artikel 102 TEUF)	27.04.2010
	Konkurrence præjudiciel · Post Danmark I: Forelæggelse af supplerende præjudicielt spørgsmål til EF-domstolen om kriterierne for selektiv prisnedsættelse som ekskluderende misbrug af dominerende stilling	28.10.2009
	Konkurrence præjudiciel · DONG Energy A/S (Elsam) mod Konkurrencerådet: Præjudiciel forelæggelse afvist i sag om misbrug ved urimeligt høje engrossalgspriser på el i Vestdanmark (Elsam III)	24.04.2009
	Konkurrence præjudiciel · Post Danmark I: Højesteret forelægger EF-domstolen spørgsmål om selektiv prisnedsættelse under ATC som misbrug uden elimineringshensigt (Sag 2/2008)	24.02.2009

§ 14 Sanktionsniveauet i EU-sager sammenlignet med dansk praksis

Bødeniveauet i EU-konkurrencesager adskiller sig markant fra det danske. [Vejledning om konkurrenceloven](#) noterer nøgternt, at »EU-Kommissionen har mulighed for at give bøder, der er væsentligt større end dem der hidtil er blevet udmålt i Danmark«, og fremhæver lastbilproducentkartellet med bøder på i alt 3,8 mia. EUR samt danske virksomheder som Aalborg Portland (ca. 2,35 mio. EUR), SAS (39,3 mio. EUR), Maersk (13,1 mio. EUR) og Danfoss (90 mio. EUR).

De bøder, Domstolen har prøvet i de her behandlede sager, illustrerer spændet:

Sag	Overtrædelse	Bøde	Udfald

C-48/22	Selvbegunstigelse, art. 102	2.424.495.000 EUR	Stadfæstet
C-240/22	Loyalitetsrabatter, art. 102	1.060.000.000 EUR	Annuleret
C-123/16	Adgangs nægtelse, art. 102	127.554.194 EUR	Stadfæstet
C-233/23	Interoperabilitetsnægtelse, art. 102	102.084.433,91 EUR	Præjudiciel
C-591/16	Pay-for-delay, art. 101	93.766.000 EUR	Stadfæstet
C-377/20	Diskriminerende dataoverførsel	ca. 93.000.000 EUR	Præjudiciel
C-245/24	Adgangs nægtelse, art. 102	ca. 72 + 28 mio. EUR	Præjudiciel
C-611/18	Højspændingskabelkartel	67.310.000 EUR	Stadfæstet
C-680/20	Eksklusivitetsvilkår, art. 102	60.668.580 EUR	Præjudiciel
C-595/18	Elkabelkartel (moderselskab)	37.303.000 EUR	Stadfæstet
C-614/16	Pay-for-delay, art. 101	21.400.000 EUR	Stadfæstet
C-697/19	Kartel, optiske diskdrev	21.024.000 EUR	Delvist annulleret
C-42/21	Fjernelse af infrastruktur	20.068.650 EUR	Nedsat af Retten
C-586/16	Pay-for-delay, art. 101	10.300.000 EUR	Stadfæstet
C-151/19	Markedsdeling (Krka)	10.000.000 EUR	Rettens annulation ophævet

Tre mønstre træder frem. **For det første** er annulation sjælden, men mulig: Intel-forløbet viser, at Kommissionens egen økonomiske analyse kan blive dens akilleshæl, når den ikke holder til domstolsprøvelse. **For det andet** nedsætter Retten oftere bøden under sin fulde prøvelsesret end den annullerer afgørelsen – som i Lietuvos geležinkeliai, hvor bøden faldt fra 27.873.000 EUR til 20.068.650 EUR. **For det tredje** vurderer Domstolen bødeudmålingens grundlag strengt: i Lundbeck-sagen tiltrådte Domstolen, at afsætning i hele EØS kunne indgå i beregningsgrundlaget, fordi parterne **selv** havde defineret aftalernes geografiske anvendelsesområde til hele EØS og dermed anså alle markeder for at være under i det mindste potentiel konkurrence.

I dansk ret sanktioneres overtrædelser i dag med civile bøder efter [konkurrencelovens § 24](#), der behandles i den borgerlige retsplejes former, og hvor retten ikke er bundet af parternes påstande om bødens størrelse.

LOV

[Konkurrenceloven § 24, stk. 1-3](#)

[Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 101, stk. 1](#)

[Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 102](#)

PRAKSIS	EU-Domstolen · Adgang til væsentlig infrastruktur og anvendelse af Bronner-kriterier på privatiserede statslige anlæg under artikel 102 TEUF	18.12.2025
	EU-Domstolen · Google og misbrug af dominerende stilling: Nægtelse af interoperabilitet på digitale platforme (Android Auto)	25.02.2025
	EU-Domstolen · Intel-sagen: EU-Domstolen stadfæster annulation af milliardbøde for loyalitetsrabatter grundet mangelfuld økonomisk analyse	24.10.2024
	EU-Domstolen · Google Shopping-dommen: Stadfæstelse af milliardbøde for misbrug af dominerende stilling gennem selvbegunstigelse	10.09.2024
	EU-Domstolen · Patentforlig og markedsdeling: Domstolen præciserer grænserne for konkurrencebegrænsende aftaler i lægemiddelsektoren	27.06.2024

EU-Domstolen · Producentens ansvar for distributørers eksklusivitetsbetingelser og krav til økonomiske analyser ved misbrug af dominerende stilling	19.01.2023
EU-Domstolen · Misbrug af dominerende stilling gennem fjernelse af jernbaneinfrastruktur: Lietuvos geležinkeliai mod Kommissionen	12.01.2023
EU-Domstolen · Retten til forsvar og begrundelse ved sontringen mellem en samlet overtrædelse og separate overtrædelser i kartelsager	16.06.2022
EU-Domstolen · Misbrug af dominerende stilling gennem diskriminerende dataoverførsel ved liberalisering af elektricitetsmarkedet (Sag C-377/20)	12.05.2022
EU-Domstolen · "Pay-for-Delay" i medicinalindustrien: Lundbeck-sagen og begrænsning af potentiel konkurrence gennem forligsaftaler	25.03.2021
EU-Domstolen · Merck KGaA mod Kommissionen: Præcisering af "Pay-for-Delay" aftaler som ulovlige konkurrencebegrænsninger	25.03.2021
EU-Domstolen · Sag C-586/16 P: Sun Pharmaceutical og Ranbaxy mod Kommissionen – Pay-for-delay forlig og konkurrencebegrænsning efter formål	25.03.2021
EU-Domstolen · Konkurrenceretligt ansvar for moderselskaber: Formodningen om afgørende indflydelse ved 100% stemmerettigheder	27.01.2021
EU-Domstolen · Pirelli & C. SpA mod Kommissionen: Forældresansvar og formodningen om afgørende indflydelse i kartelsager	28.10.2020
EU-Domstolen · Orange Polska SA mod Kommissionen: Misbrug af dominerende stilling og beregning af bøder ved adgangsnægtelse til teleinfrastruktur	25.07.2018

Sammenfatning: fem udviklingslinjer i EU-Domstolens

§ 15 konkurrencepraksis

Praksis fra det seneste årti tegner fem tydelige bevægelser.

1. Formålsbegrebet er blevet både strammere og bredere. Domstolen insisterer på en indskrænkende fortolkning og på en reel analyse af indhold, sammenhæng og mål – men har samtidig kvalificeret nye adfærdstyper som formålsbegrænsninger: fortrolig informationsudveksling om fremtidige priser (C-298/22), patentforlig med omvendte betalinger (C-591/16), konkurrenceklausuler over for potentielle konkurrenter (C-331/21) og sportsforbunds godkendelsesmonopoler (C-124/21).

2. Bronner-testen er reduceret til en undtagelse. Efter C-48/22, C-233/23, C-42/21 og C-245/24 gælder kravet om »absolut nødvendighed« reelt kun, hvor virksomheden selv har udviklet og forbeholdt infrastrukturen sit eget brug og har fuld selvbestemmelsesret over adgangen. For åbne platforme, offentligt finansieret infrastruktur og reguleret adgang bortfalder testen – og med den den vigtigste bremse på artikel 102-håndhævelsen i den digitale økonomi.

3. Økonomisk analyse er en tveægget forpligtelse. Post Danmark II fastslog, at AEC-testen ikke er obligatorisk og undertiden slet ikke relevant, når markedsstrukturen gør en lige så effektiv konkurrent praktisk umulig. Intel-forløbet fastslog omvendt, at når Kommissionen **først** har foretaget analysen, kan den ikke undslippe fuld domstolsprøvelse af den – og fejl i analysen kan koste hele afgørelsen. C-680/20 forener de to: myndigheden er ikke bundet til testen, men skal undersøge de økonomiske analyser, virksomheden fremlægger.

4. Den private håndhævelse er blevet reel. Fra C-724/17 over C-882/19 til C-253/23 har Domstolen udvidet kredsen af ansvarlige enheder, kredsen af skadelidte og adgangen til kollektiv søgsmålsførelse – og gennem C-637/17 og C-267/20 sikret, at nationale forældelsesregler ikke afskærer kravet i praksis.

5. Grundrettighederne sætter rammer, men sjældent stopklodser. Uskyldsformodningen forhindrer ikke moderselskabsformodningen (C-611/18), ne bis in idem forhindrer ikke parallelle nationale sanktioner (C-151/20), og retten til privatliv forhindrer ikke beslaglæggelse af arbejdsmails uden dommertilladelse (C-258/23). Hvor grundrettighederne slår igennem, er det ved retten til forsvar og begrundelse (C-697/19) og ved beslaglæggelse af **personlige** enheder, hvor forudgående uafhængig kontrol er obligatorisk.

For danske aktører betyder det, at [konkurrencelovens §§ 6 og 11](#) skal læses i lyset af denne praksis, og at sager med samhandelspåvirkning under alle omstændigheder skal bedømmes direkte efter traktaten, jf. [konkurrencelovens § 11, stk. 7](#), der udtrykkeligt lader Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen undlade at træffe afgørelse, når samhandelen mærkbart kan påvirkes.

LOV

[Konkurrenceloven § 6, stk. 1](#)
[Konkurrenceloven § 11, stk. 7](#)
[Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 101, stk. 1](#)
[Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 102](#)

PRAKSIS	EU-Domstolen · EU-Domstolen: Konkurrencemyndighed må beslaglægge arbejdsmails uden forudgående domstolstilladelse – men ikke private mobiltelefoner	16.07.2026
	EU-Domstolen · Adgang til væsentlig infrastruktur og anvendelse af Bronner-kriterier på privatiserede statslige anlæg under artikel 102 TEUF	18.12.2025
	EU-Domstolen · Google og misbrug af dominerende stilling: Nægtelse af interoperabilitet på digitale platforme (Android Auto)	25.02.2025
	EU-Domstolen · Kollektive erstatningssøgsmål og effektivitetsprincippet i konkurrenceretten: Overdragelse af krav til inkassovirksomheder	28.01.2025
	EU-Domstolen · Google Shopping-dommen: Stadfæstelse af milliardbøde for misbrug af dominerende stilling gennem selvbegunstigelse	10.09.2024
	EU-Domstolen · Udveksling af strategiske oplysninger om rentespænd mellem kreditinstitutter udgør en konkurrencebegrænsning efter formål	29.07.2024
	EU-Domstolen · ISU-dommen: Sportsforbunds monopol og voldgiftsregler i konflikt med EU-konkurrenceretten	21.12.2023
	EU-Domstolen · Sondring mellem potentiel konkurrence og konkurrencebegrænsende formål på det liberaliserede elmarked (C-331/21)	26.10.2023
	EU-Domstolen · Producentens ansvar for distributørers eksklusivitetsbetingelser og krav til økonomiske analyser ved misbrug af dominerende stilling	19.01.2023
	EU-Domstolen · Misbrug af dominerende stilling gennem fjernelse af jernbaneinfrastruktur: Lietuvos geležinkeliai mod Kommissionen	12.01.2023
	EU-Domstolen · Tidsmæssig anvendelse af EU's erstatningsdirektiv i sager om lastbilkartellet: Sondring mellem materielle og processuelle regler	22.06.2022
	EU-Domstolen · Retten til forsvar og begrundelse ved sontringen mellem en samlet overtrædelse og separate overtrædelser i kartelsager	16.06.2022
	EU-Domstolen · Nordzucker-sagen: Ne bis in idem-princippets anvendelse ved parallelle konkurrenceretlige sanktioner i forskellige medlemsstater	22.03.2022
	EU-Domstolen · Civilretligt ansvar for datterselskaber i konkurrenceretlige erstatningssager: Begrebet "økonomisk enhed" i sag C-882/19 (Sumal)	06.10.2021
	EU-Domstolen · "Pay-for-Delay" i medicinalindustrien: Lundbeck-sagen og begrænsning af potentiel konkurrence gennem forligsaftaler	25.03.2021
	EU-Domstolen · Pirelli & C. SpA mod Kommissionen: Forældreansvar og formodningen om afgørende indflydelse i kartelsager	28.10.2020
	EU-Domstolen · Cogeco Communications: Forældelse af erstatningskrav ved overtrædelse af EU-konkurrenceretten og tidsmæssig anvendelse af direktiv 2014/104	28.03.2019
	EU-Domstolen · Erstatningsansvar for kartelskader ved virksomhedsoverdragelse: Princippet om økonomisk kontinuitet	14.03.2019

Konkurrence præjudiciel · Post Danmark II – EU-Domstolen: AEC-test ikke obligatorisk og ingen de minimis-tærskel ved retroaktive rabatsystemer (C-23/14) 06.10.2015

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Konkurrence_loven § 6	stk. 1	Konkurrence_loven § 8	stk. 1
Konkurrence_loven § 11	stk. 1	Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 101	stk. 1, 3
Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 102		Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267	

MATERIALE Citerede afgørelser

67 afgørelser

EU-DOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL 59

16.07.2026	FIFA's fodboldagentregler for landsretten: EU-Domstolen om konkurrenceret, fri bevægelighed og GDPR (C-209/23)	C-209/23
16.07.2026	EU-Domstolen: Konkurrencemyndighed må beslaglægge arbejdsmails uden forudgående domstolstilladelse – men ikke private mobiltelefoner	C-258/23
09.07.2026	EU-Domstolen: Wouters/Meca-Medina-undtagelsen kan omfatte fodboldforbunds regler om spilleragenter uden for forbundet	C-428/23
26.02.2026	Konkurrencebegrænsende aftaler på luftfragtmarkedet: Domstolen stadfæster princippet om delvis ansvarlighed og Kommissionens kompetence i globale karteller	C-375/22
29.01.2026	Adgang til beviser før erstatningssøgsmål ved konkurrenceretlige overtrædelser og fortolkning af begrebet »rimelighed«	C-286/24
18.12.2025	Adgang til væsentlig infrastruktur og anvendelse af Bronner-kriterier på privatiserede statslige anlæg under artikel 102 TEUF	C-245/24
18.12.2025	Misbrug af dominerende stilling gennem avanceklemtning (margin squeeze) og definition af det relevante produktmarked på brændstofområdet	C-260/24
02.12.2025	Apple App Store og gruppesøgsmål: Stedlig kompetence ved konkurrencebegrænsende adfærd på onlineplatforme	C-34/24
04.09.2025	Forældelsesfrister ved erstatningssøgsmål for konkurrenceretlige overtrædelser: Kravet om at en national myndighedsafgørelse skal være endelig	C-21/24
08.05.2025	Beviskrav for eksklusive distributionsaftaler og begrænsning af aktivt salg under EU's konkurrenceret	C-581/23
25.02.2025	Google og misbrug af dominerende stilling: Nægtelse af interoperabilitet på digitale platforme (Android Auto)	C-233/23
28.01.2025	Kollektive erstatningssøgsmål og effektivitetsprincippet i konkurrenceretten: Overdragelse af krav til inkassovirksomheder	C-253/23

05.12.2024	Potentielle konkurrencebegrænsende virkninger ved bilgarantiordninger under artikel 101 TEUF	C-606/23
24.10.2024	Intel-sagen: EU-Domstolen stadfæster annullation af milliardbøde for loyalitetsrabatter grundet mangelfuld økonomisk analyse	C-240/22
04.10.2024	FIFA's transferregler og EU-retten: Diarra-sagen om arbejdskraftens frie bevægelighed og konkurrencebegrænsninger	C-650/22
10.09.2024	Google Shopping-dommen: Stadfæstelse af milliardbøde for misbrug af dominerende stilling gennem selvbegunstigelse	C-48/22
29.07.2024	Udveksling af strategiske oplysninger om rentespænd mellem kreditinstitutter udgør en konkurrencebegrænsning efter formål	C-298/22
27.06.2024	Patentforlig og markedsdeling: Domstolen præciserer grænserne for konkurrencebegrænsende aftaler i lægemiddelsektoren	C-151/19
27.06.2024	Servier-sagen: EU-Domstolens afgørelse om markedsopdeling og misbrug af dominerende stilling på lægemiddelmarkedet	C-176/19
21.12.2023	ISU-dommen: Sportsforbunds monopol og voldgiftsregler i konflikt med EU-konkurrenceretten	C-124/21
21.12.2023	Super League-afgørelsen: FIFA og UEFA's godkendelsesregler i strid med EU's konkurrenceret	C-333/21
21.12.2023	UEFA's regler om 'spillere af egen avl' og deres forenelighed med arbejdskraftens frie bevægelighed og konkurrenceretten	C-680/21
21.12.2023	Ordregivende myndigheders kompetence til selvstændigt at vurdere tilbudsgiveres pålidelighed ved overtrædelse af konkurrencereglerne	C-66/22
26.10.2023	Sondring mellem potentiel konkurrence og konkurrencebegrænsende formål på det liberaliserede elmarked (C-331/21)	C-331/21
04.07.2023	Konkurrencemyndigheders adgang til at efterprøve databeskyttelsesregler og kravene til lovlig behandling af personoplysninger på sociale netværk	C-252/21
16.03.2023	Towercast-dommen: Mulighed for efterfølgende kontrol af fusioner under tærskelværdierne efter artikel 102 TEUF	C-449/21
06.03.2023	Forældelsesfrister for erstatningssøgsmål ved overtrædelse af EU's konkurrenceret: Forbrugerbeskyttelse og tidsmæssig anvendelse af direktiv 2014/104/EU	C-198/22
19.01.2023	Producentens ansvar for distributørers eksklusivitetsbetingelser og krav til økonomiske analyser ved misbrug af dominerende stilling	C-680/20
12.01.2023	Hybridprocedurer, uskyldsformodning og konkurrencebegrænsende formål: EU-Domstolens dom i HSBC-kartelsagen (C-883/19 P)	C-883/19
12.01.2023	Misbrug af dominerende stilling gennem fjernelse af jernbaneinfrastruktur: Lietuvos geležinkeliai mod Kommissionen	C-42/21
12.01.2023	Fremlæggelse af beviser i erstatningssøgsmål for overtrædelse af konkurrenceretten: Samspillet mellem nationale retter og Kommissionen (Sag C-57/21)	C-57/21

15.09.2022	Udelukkelse af tilbudsgivere ved offentlige udbud: Forholdet mellem konkurrenceretlig 'økonomisk enhed' og princippet om ligebehandling	C-416/21
22.06.2022	Tidsmæssig anvendelse af EU's erstatningsdirektiv i sager om lastbilkartellet: Sondring mellem materielle og processuelle regler	C-267/20
16.06.2022	Retten til forsvar og begrundelse ved sondringen mellem en samlet overtrædelse og separate overtrædelser i kartelsager	C-697/19
12.05.2022	Misbrug af dominerende stilling gennem diskriminerende dataoverførsel ved liberalisering af elektricitetsmarkedet (Sag C-377/20)	C-377/20
22.03.2022	Ne bis in idem og kumulation af sanktioner i post- og konkurrencesektoren: bpost-sagen	C-117/20
22.03.2022	Nordzucker-sagen: Ne bis in idem-princippet anvendelse ved parallelle konkurrenceretlige sanktioner i forskellige medlemsstater	C-151/20
06.10.2021	Civilretligt ansvar for datterselskaber i konkurrenceretlige erstatningssager: Begrebet "økonomisk enhed" i sag C-882/19 (Sumal)	C-882/19
25.03.2021	Sag C-586/16 P: Sun Pharmaceutical og Ranbaxy mod Kommissionen – Pay-for-delay forlig og konkurrencebegrænsning efter formål	C-586/16
25.03.2021	Pay-for-delay-aftaler og konkurrencebegrænsning: EU-Domstolens stadfæstelse af bøder i Lundbeck-sagen (C-588/16 P)	C-588/16
25.03.2021	"Pay-for-Delay" i medicinalindustrien: Lundbeck-sagen og begrænsning af potentiel konkurrence gennem forligsaftaler	C-591/16
25.03.2021	Merck KGaA mod Kommissionen: Præcisering af "Pay-for-Delay" aftaler som ulovlige konkurrencebegrænsninger	C-614/16
11.02.2021	Afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende påstået misbrug af dominerende stilling i forbindelse med valutalån i Polen	C-329/20
28.01.2021	Qualcomm mod Kommissionen: Grænserne for Kommissionens beføjelser til at anmode om oplysninger i konkurrencesager	C-466/19
27.01.2021	Konkurrenceretligt ansvar for moderselskaber: Formodningen om afgørende indflydelse ved 100% stemmerettigheder	C-595/18
21.01.2021	Forældelsesfrister i konkurrencesager: Nationale begrænsninger af afbrydelsesskridt må ikke skabe systemisk risiko for straffrihed	C-308/19
28.10.2020	Pirelli & C. SpA mod Kommissionen: Forældreansvar og formodningen om afgørende indflydelse i kartelsager	C-611/18
22.10.2020	Bøder for kartelvirkksomhed og rækkevidden af retten til vidneafhøring i konkurrencesager	C-702/19
16.07.2020	EU-Domstolen fastslår Kommissionens beføjelse til at kopiere digitale data og fortsætte kontrolundersøgelser i egne lokaler	C-606/18
02.04.2020	Karteller og betalingskort: Fortolkning af konkurrencebegrænsende formål og følge i interbankaftaler	C-228/18

12.12.2019	Ret til erstatning for tab forårsaget af karteller for personer uden for det berørte marked	C-435/18
03.04.2019	Parallel anvendelse af national og EU-konkurrenceret samt ne bis in idem-princippet i sager om misbrug af dominerende stilling	C-617/17
28.03.2019	Cogeco Communications: Forældelse af erstatningskrav ved overtrædelse af EU-konkurrenceretten og tidsmæssig anvendelse af direktiv 2014/104	C-637/17
14.03.2019	Erstatningsansvar for kartelskader ved virksomhedsoverdragelse: Princippet om økonomisk kontinuitet	C-724/17
25.07.2018	Orange Polska SA mod Kommissionen: Misbrug af dominerende stilling og beregning af bøder ved adgangsnægtelse til teleinfrastruktur	C-123/16
05.12.2017	Selektiv distribution af luksusvarer: Lovligheden af forbud mod internetsalg via synlige tredjepartsplatforme	C-230/16
18.09.2017	Rettekendelse vedrørende dommen i Intel mod Kommissionen om misbrug af dominerende stilling og eksklusivitetsrabatter	C-413/14
05.09.2017	Krav om retslig prøvelse af loyalitetsrabatter: EU-Domstolen ophæver dommen mod Intel og kræver vurdering af AEC-testen	C-413/14
19.01.2016	Den juridiske værdi af ECN's modelprogram for bødefritagelse og selvstændigheden af nationale og EU-ansøgninger om kartelsamarbejde	C-428/14

KONKURRENCE PRÆJUDICIEL · SPECIALRET

8

31.05.2018	C-633/16 Ernst & Young mod Konkurrencerådet: Opsigelse af samarbejdsaftale er ikke gennemførelse af fusion i EF-fusionsforordningens forstand	C-633/16
06.10.2015	Post Danmark II – EU-Domstolen: AEC-test ikke obligatorisk og ingen de minimis-tærskel ved retroaktive rabatsystemer (C-23/14)	C-23/14
28.02.2014	Post Danmark II: Sø- og Handelsrettens præjudicielle forelæggelse til EU-Domstolen om retroaktivt rabatsystem og misbrug af dominerende stilling	U-2-10
27.03.2012	Post Danmark I – Selektive lave priser under gennemsnitlige samlede omkostninger og misbrug af dominerende stilling (C-209/10)	C-209/10
27.04.2010	Højesterets præjudicielle forelæggelse i Post Danmark I-sagen: Selektivt lave priser som ekskluderende misbrug under artikel 82 EF (nu artikel 102 TEUF)	Sag 2/2008
28.10.2009	Post Danmark I: Forelæggelse af supplerende præjudicielt spørgsmål til EF-domstolen om kriterierne for selektiv prisnedsættelse som ekskluderende misbrug af dominerende stilling	Sag 2/2008
24.04.2009	DONG Energy A/S (Elsam) mod Konkurrencerådet: Præjudiciel forelæggelse afvist i sag om misbrug ved urimeligt høje engrossalgspriser på el i Vestdanmark (Elsam III)	U-1-08
24.02.2009	Post Danmark I: Højesteret forelægger EF-domstolen spørgsmål om selektiv prisnedsættelse under ATC som misbrug uden elimineringshensigt (Sag 2/2008)	Sag 2/2008

FORARBEJDE Betænkninger

2 referencer

Konkurrencelovgivningen - Betænkning nr. 1297

nr. 1297 · 1995 · Erhvervsministeriet

Konkurrencelovgivningen i Danmark, Bind 2 - Bilag (Betænkning nr. 1297)

nr. 1297 · 1995 · Erhvervsministeriet
